

הפסח של לוט או מהזורי הזמן
הרב מואיז נבון

בראשית פרק יט

(א) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סָדְמָה בְּעָרְבַּ לְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סֹדֶם וַיֵּרָא לוֹט וַיִּקַּם לִקְרָאתָם וַיִּשְׁתַּחוּ אֲפָיִם אַרְצָה: (ב) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי סוּרוּ נָא אֵל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינִי וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וְהִלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְּרָחוּב נָלִין: (ג) וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֵל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וּמִצּוֹת אֶפֶה וַיֹּאכְלוּ:

רש"י בראשית פרק יט פסוק ג - ומצות אפה - פסח היה:

ספר גימטריאות וירא [יח] ומצות "אפה ויאכלו" (בראשית י"ט ג'), בגימטריא "חג פסח".

רד"ק בראשית פרק יט פסוק ג - ויעש להם משתה, לפי שהיה לילה לא היה לו פנאי לזבוח ולתקן מאכלים אלא עשה להם משתה ואפה להם מצות שלא ימתינו עד שיתחמץ הבצק ומה שיכול לתקן במהרה תקן; וזהו מדרד ארץ להכין לאורח הבא מה שיוכל להכין במהרה כי הוא עיף וצריך לאכול ולשתות לפיכך נכתב הספור הזה:

הרב י. ביו נון

שמות פרק יב	בראשית פרק יט
(לט) וַיֹּאמְרוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֵמֵץ ...	(ג) וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֵל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וּמִצּוֹת אֶפֶה וַיֹּאכְלוּ:
(כב) ... וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר:	(ו) וַיֵּצֵא אֱלֹהִים לוֹט הַפְּתִיחָה וְהִדְלֵת סָגַר אַחֲרָיו:
(כג) ... וּפְסַח יִקְנֹק עַל הַפְּתִיחַ וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחָתִית לְבֹא אֵל בְּתִיכֶם לְנֹגֵף:	(יא) וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת הַכּוּ בַסִּנְנֵרִים ... וַיִּלְאוּ לְמִצְאָה הַפְּתִיחַ:
(ח) וַאֲכָלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אִשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרָרִים יֹאכְלֵהוּ:	(ג) וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֵל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וּמִצּוֹת אֶפֶה וַיֹּאכְלוּ:
(כז) וְאַמְרַתֶּם זִבְחַ פְּסַח הוּא לִיקְנֹק אֲשֶׁר פְּסַח עַל בְּתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֵת בְּתִינֵוּ הִצִּיל וַיִּקְדֵּ הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:	(יג) כִּי מִשְׁחָתִים אֲנַחְנוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי גִדְלָה צַעֲקֹתֶם אֶת פְּנֵי יִקְנֹק וַיִּשְׁלַחְנוּ יִקְנֹק לְשַׁחֲתָה:
(יב) וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהַבַּיִתִּי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם ...	(יא) וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת הַכּוּ בַסִּנְנֵרִים
(יג) ... וְלֹא יִהְיֶה בְּכֶם נֹגֵף לְמִשְׁחָתִית בְּהַבַּיִתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:	(יד) וַיֵּצֵא לוֹט וַיִּדְבֹּר אֶל חֲתָנָיו לְקַחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמְרוּ קוֹמוּ צֵאוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי מִשְׁחָתִית יִקְנֹק אֶת הָעִיר ...
(כט) ... וַיִּקְנֹק הַכָּהֵן כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם ...	(טו) וַיִּקְרָא לְמִשְׁחָה וְלֹאֲהָרֹן לִילָה וַיֹּאמֶר קוֹמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עִמִּי גַם אֲתֶם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת יִקְנֹק כְּדַבְּרֵיכֶם:
(נא) וַיְהִי בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה הוּצִיא יִקְנֹק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צְבָאָתָם: פ	(טו) וַיִּתְמַהֲמַה וַיַּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיִּבְדּוּ אֶשְׁתּוֹ וַיִּבְדּוּ שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֻמְלַת יִקְנֹק עָלָיו וַיִּצְאָהוּ וַיִּנְחָהוּ מִחוּץ לְעִיר:
(לט) ... וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֲמַה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:	(טו) וַיִּתְמַהֲמַה וַיַּחְזְקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיִּבְדּוּ אֶשְׁתּוֹ וַיִּבְדּוּ שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֻמְלַת יִקְנֹק עָלָיו וַיִּצְאָהוּ וַיִּנְחָהוּ מִחוּץ לְעִיר:
שמות פרק ט (כג) וַיֵּט מִשְׁחָה אֶת מִטְהוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיִּקְנֹק נִתְּן קֶלֶת וַיִּבְרָד וַתִּהְלַךְ אִשׁ אַרְצָה וַיִּמְטֵר יִקְנֹק בְּרָד עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם:	(כד) וַיִּקְנֹק הַמִּטְרִי עַל סֹדֶם וְעַל עַמּוֹרָה גְּפָרִית וְאִשׁ מֵאֵת יִקְנֹק מִן הַשָּׁמַיִם:
שמות פרק ט (כד) וַיְהִי בְרָד וְאִשׁ מִתְּלַקְחַת בְּתוֹךְ הַבְּרָד כִּבְד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כִּמְהוֹ ...	(כה) וַיִּהְפֹּךְ אֶת הָעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל הַכְּפָר וְאֵת כָּל יֹשְׁבֵי הָעָרִים וְצִמַּח הָאֲדָמָה:
שמות פרק י (יד) וַיַּעַל הָאֲרֶבֶה עַל כָּל אֶרֶץ ... וַיֹּאכְל אֶת כָּל עֵשֶׂב הָאֶרֶץ וְאֵת כָּל פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבְּרָד וְלֹא נוֹתֵר כָּל יִרְק בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם:	שמות פרק יב ... כִּי אָמְרוּ כָּלֵנוּ מֵתִים:
המשיך כל הלילה עד הבוקר בסוף היהודים ניצלו ונוצר עם ישראל	המשיך כל הלילה עד הבוקר בסוף לוט ניצל ונוצר שני עמים (אמון ומואב)

~ הכנסת אורחים ~

בראשית פרק יח

(א) וירא אליו יקוק באלני ממרא והוא ישב פתח האהל פתח היום: (ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה: ...
רש"י בראשית פרק יח פסוק א - פתח האהל - לראות אם יש עובר ושב וכניסם בביתו:

בראשית פרק יט

(א) ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם וירא לוט ויקם לקראתם וישתחו אפים ארצה:
רש"י בראשית פרק יט פסוק א - וירא לוט וגוי - מבית אברהם למד לחזור על האורחים:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד ב

אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, אלו הן: כבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והכנסת אורחים, והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולם!

הגדה של פסח - מגיד

מגלה את המצות מגביה את הקערה ואומר בקול רם:
הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי וייכל, כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

דברים פרק כג (ד) לא יבא עמוני ומואבי בקהל... (ה) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שָׁכַר עֲלֶיךָ אֶת בְּלֶעָם בֶּן פְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרָם נְהַרְסוּ לְקַלְלֶךָ:

~ זכות אבות ~

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק יב פסוק כז

(כז) ואמרתם זבח פסח מצאנו פסוח והמליט (ישעי' לא, ה). והטעם כמו חמלה. ובעבור שהשם חמל על בכורי ישראל בעבור דם השה, נקרא השה פסח, כמו ושחטו הפסח (שמות יב כא). והגאון אמר, שהוא מגזרת פסח, כי הפסח ישען על רגלו התמימה, והמשחית כן עשה שהשחית בכורי בית המצרים, ופסח על בית שכנו העברי ולא השחיתו ...

שמות פרק ב

(כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה: (כד) וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב:

בראשית פרק טו

(ז) ויאמר אליו אני יקוק אשר הוצאתיך מאור פְּשָׁדִים לְתֵת לְךָ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: (ח) ... (יג) ויאמר לאברהם דע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: (יד) וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול: ... (יח) ביום ההוא פרת יקוק את אברהם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת: ...

בראשית פרק יט (טז) ויתמהמה ויחזקו האנשים בגדו ובגד אשתו ובגד שתי בנותיו בחמלת יקוק עליו ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר:

בראשית פרק יט (כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:

~ מחזור השנה ~

קהלת פרק ג

(א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים: ❏

To everything there is a season, and a time to every purpose under the heavens

- המחזור ← מחזוריות
- זמן: כמותי (דקה, שעה, יום, שבוע...) לעומת איכותי (זמן חריותינו, זמן שמחתינו, ...)

Wisdom of Heschel (p303)

Jewish ritual may be characterized as the art of significant forms in time, as *architecture of time*. Most of its observances - the Sabbath, the New Moon, the festivals, the Sabbatical and the Jubilee year - depend on a certain hour of the day or season of the year.